

**CRNA GORA
ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
CRNE GORE**

PROGRAM RADA ZA 2022. GODINU

Podgorica, februar 2022. godine

Sadržaj

1	UVOD	2
2	POLAZNE OSNOVE I AKTUELNA KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA	3
2.1	Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025	3
2.2	Strateški okvir za izradu Akcionog plana	3
2.3	Pregled kretanja na tržištu rada u 2021. godini.....	4
3	PLANIRANE MJERE I AKTIVNOSTI ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE ZA 2022. GODINU	8
3.1	Evidencije i analize u oblasti zapošljavanja	8
3.2	Informacioni sistem Zavoda	8
3.3	Prava za vrijeme nezaposlenosti	9
3.4	Priprema za zapošljavanje	10
3.5	Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja	11
3.6	Rad sa poslodavcima	11
3.7	Oglašavanje slobodnih radnih mjesta	12
3.8	Posredovanje u zapošljavanju	12
3.9	Sezonsko zapošljavanje	12
3.10	Posjete poslodavcima.....	12
3.11	Profesionalna orijentacija.....	13
3.11.1	EURES i posredovanje pri zapošljavanju u inostranstvu.....	14
3.12	Mjere aktivne politike zapošljavanja	14
3.12.1	Realizacija Projekta „Aktiviranje žena“	16
3.13	Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom	17
3.14	Projekti koji se realizuju u saradnji sa EU i drugim međunarodnim institucijam	18
3.14.1	Program grantova za samozapošljavanje	18
3.14.2	Priprema projektnih predloga, apliciranje na IPA programima prekogranične saradnje i ostale aktivnosti	19
3.14.3	MoVET EU – Mobilnost za VET u Evropi (Mobility for VET in Europe)	19
3.14.4	Garancija za mlade	20
3.14.5	Akcioni plan za IPA 2020.....	20
3.14.6	Učestvovanje u radnim grupama za pregovaračka poglavlja 19. i 22.	21
3.15	Ostale aktivnosti Zavoda	21
4	FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA RADA ZAVODA ZA 2022. GODINU	22

1 UVOD

Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (»Službeni list CG, broj 27/2019), članom 76, propisano je, da Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (**u daljem tekstu: Zavod**) donosi godišnji Program rada. Članom 37. stav 4. navedenog Zakona, propisano je da se Programom rada, koji donosi Zavod, utvrđuju mjere i aktivnosti iz Akcionog plana koji sprovodi Zavod za određene ciljne grupe. Takođe, članom 38. stav 3. propisano je da Zavod može sprovoditi i druge mjere aktivne politike zapošljavanja u zavisnosti od potreba tržišta rada i identifikacije ciljnih grupa, koje su utvrđene u Akcionom planu i Programu rada Zavoda.

Nacionalna strategija zapošljavanja 2021-2025 i Akcioni plan zapošljavanja za 2022. godinu su usvojeni na 53. sjednici Vlade Crne Gore održanoj 29.12.2021. godine. Akcionim planom su obuhvaćeni i objedinjeni ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja kroz mjere i programe zapošljavanja, u skladu sa ciljevima definisanim u Nacionalnoj strategiji zapošljavanja.

U skladu sa Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2022. godinu i Rješenjem Ministarstva finansija i socijalnog staranja br. 15-430/22-2730/1 od 07.02.2022. godine, u dijelu mjera i aktivnosti iz Akcionog plana, koji sprovodi Zavod za zapošljavanje, opredijeljeno je 15.650.000,00 Eur. Od navedenih finansijskih sredstava 11.500.000,00 Eur se odnosi na mjere i aktivnosti koje sprovodi Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Programom rada Zavoda obuhvaćene su mjere i aktivnosti koje u 2022. godini planira da sprovodi Zavod.

Program rada Zavoda za 2022. godinu sistematizovan je u tri dijela:

- **u prvom dijelu**, u sažetoj formi, prikazane su osnovne karakteristike kretanja na tržištu rada u 2021. godini, u komparaciji sa 2020. godinom (Godišnjim Izvještajem o radu Zavoda za 2021. godinu dati su detaljniji podaci);
- **u drugom dijelu** prikazani su osnovni elementi realizacije mjera i aktivnosti u kojima je nosilac ili partner u realizaciji Zavod za zapošljavanje, a koje će Zavod realizovati u 2022. godini;
- **u trećem dijelu dat je** finansijski okvir za realizaciju programskih aktivnosti.

2 POLAZNE OSNOVE I AKTUELNA KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA

2.1 Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025

Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025, kao okvir za definisanje strateških prioriteta i ciljeva politike zapošljavanja, predstavlja odgovor tržišta rada na globalne izazove u cilju davanja doprinosa ostvarivanju stabilnog i održivog rasta zaposlenosti zasnovanog na znanju i dostojanstvenom radu i direktan je nastavak strateškog okvira koji je postavljen Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016–2020.

Strukturno gledano, Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godina sadrži četiri operativna cilja koji su usko povezani i sprovođenje svakog pojedinačnog u velikoj mjeri zavisi od uspjeha ostalih.

Strategijom su definisani sljedeći operativni ciljevi:

Operativni cilj 1: Ostvarivanje rasta zaposlenosti, ulaganja u kvalitetna i sigurna radna mjesta, kroz unapređenje poslovnog ambijenta; ovaj cilj ujedno i odgovara na prvu smjernicu zapošljavanja EK koja se bavi povećanjem tražnje za radom, posebno u pogledu kreiranja poslova, oporezivanja rada i određivanja zarada.

Operativni cilj 2: Kreiranje znanja i kompetencija za tržište rada u digitalno doba; ovaj cilj ujedno i odgovara na drugu smjernicu zapošljavanja EK koja se odnosi na unaprjeđenje ponude rada i kvalifikacija, adresirajući strukturne slabosti u sistemu obrazovanja i obuke, posebno imajući u vidu nezaposlenost mladih i dugoročnu nezaposlenost.

Operativni cilj 3: Unaprijeđenje položaja nezaposlenih lica na tržištu rada kroz efikasnost usluga za tržište rada i mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje socijalne uključenosti i smanjenje siromaštva; ovaj cilj ujedno odgovara na treću i četvrtu smjernicu zapošljavanja EK koje se odnose na bolje funkcionisanje tržišta rada, sa posebnim fokusom na smanjivanje segmentacije tržišta rada i unaprijeđenje aktivnih mjera tržišta rada i mobilnost tržišta rada, kao i na smanjivanje siromaštva i promovisanje jednakih mogućnosti za sve.

Operativni cilj 4: Efikasno funkcionisanje tržišta rada; ovaj cilj ujedno i odgovara na treću smjernicu zapošljavanja EK koja se odnosi na bolje funkcionisanje tržišta rada, sa posebnim fokusom na smanjivanje segmentacije tržišta rada i unaprijeđenje aktivnih mjera tržišta rada i mobilnost tržišta rada.

Operativni ciljevi će se realizovati kroz mjere i konkretne aktivnosti utvrđene godišnjim akcionim planovima, a koji sadrže indikatore učinka sa pratećim vrijednostima, koje je potrebno ostvariti.

2.2 Strateški okvir za izradu Akcionog plana

Akcioni plan zapošljavanja, kao osnovni instrument utvrđivanja Programa rada i sprovođenja aktivne politike zapošljavanja, ima za cilj definisanje mjera i aktivnosti i njihovog finansijskog okvira za period od jedne godine.

Strateški okvir za izradu Akcionog plana predstavlja Nacionalna strategija zapošljavanja 2021–2025. godine. Planom se utvrđuje stanje i tokovi na tržištu rada, mjere i aktivnosti za ostvarivanje ciljeva, finansijski okvir za sprovođenje mjera i aktivnosti, nosioci pojedinih mjera i aktivnosti, pokazatelji uspješnosti (indikatori) realizacije mjera i aktivnosti, kako bi se dostigli ciljevi u okviru prioriteta definisanih Nacionalnom strategijom. Akcionim planom je naglašen značaj sveobuhvatne, multisektorski zasnovane politike zapošljavanja, kao i inteziviranje primjene mjera, kojim bi se djelovalo na rast zaposlenosti i aktivnosti stanovništva, a samim tim i na smanjenje nezaposlenosti

2.3 Pregled kretanja na tržištu rada u 2021. godini

Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada prema indikatorima **Monstata** kao šireg uvida u cjelinu kretanja i stanja na tržištu (uporedni podaci **Ankete o radnoj snazi** za III kvartal 2021. godine i III kvartal 2020. godine):

- Broj aktivnog stanovništva se povećao sa 266.000 na 273.400 ili za 2,78%.
- Stopa aktivnosti stanovništva starosti preko 15 godina je u III kvartalu 2021. godine u odnosu na III kvartal 2020. godine porasla za 1,5 p.p. sa 53,1% na 54,6%. Stopa aktivnosti muškaraca, je porasla za 1,3 p.p. (sa 61,3% na 62,6%), a stopa aktivnosti žena je porasla za 1,7 p.p. (sa 45,3% na 47%).
- Ukupna zaposlenost je u III kvartalu 2021. godine u odnosu na III kvartal 2020. godine porasla za 8,1% (sa 215.500 na 233.000), pri čemu je u poljoprivrednoj djelatnosti smanjena sa 9% na 6,8%, u nepoljoprivrednoj djelatnosti smanjena sa 17,2% na 16,4%, dok je u uslužnoj djelatnosti povećana sa 73,8% na 76,7%.
- Stopa zaposlenosti je porasla sa 43% na 46,5% ili za 3,5 p.p. Kod muškaraca je povećana sa 49,8% na 52,4%, a kod žena sa 36,5% na 40,9%). Stopa zaposlenosti kod starosne grupe 15-64 godine je porasla sa 49,3% na 53,8% kod muškaraca sa 55,9% na 59,2%, a kod žena sa 42,6% na 48,4%).
- U strukturi zaposlenih smanjeno je učešće onih koji imaju stalno zaposlenje odnosno ugovor o radu na neodređeno vrijeme (sa 70,9% na 67%) dok je povećano učešće onih koji imaju ugovor o radu na određeno vrijeme (sa 29,1% na 33%).
- Učešće primorskog regiona u ukupnoj zaposlenosti u III kvartalu 2021. godine bilo je 27,04%, središnjeg 53,73% i sjevernog 19,23%, što je na približno istom nivou kao u III kvartalu 2020. godine (27,56% : 51,88% : 20,56%).
- **Broj nezaposlenih** se, po Anketi o radnoj snazi, u III kvartalu 2021. u odnosu na III kvartal 2020. godine, smanjio sa 50.600 na 40.400 ili za 20,16%.
- **Stopa nezaposlenosti, prema podacima Monstata, je smanjena sa 19% na 14,8%**, kod muškaraca je smanjena sa 18,8% na 16,3%, a kod žena sa 19,2 % na 12,9%. Stopa nezaposlenosti u EU je u proteklih godinu dana imala trend smanjena tako da je u oktobru 2021. godine bila 6,7%, a u oktobru 2020. godine 7,5%. Najniža je bila u Republici Češkoj 2,6% i Njemačkoj 3,3%, a najveća u Španiji 14,5% i Grčkoj 12,9%.
- **Kod mladih** uzrasta 15-24 godine stopa aktivnosti je povećana sa 30,3% na 37,3%, stopa zaposlenosti se takođe povećala sa 19,4% na 26% a stopa nezaposlenosti je

smanjena sa 35,8% na 30,2%. Stopa nezaposlenosti mladih u EU u oktobru 2021. godine je bila 15,9%, najniža je bila u Njemačkoj 6,5% i Češkoj 7,8%, a najviša u Grčkoj 33,2% i Španiji 30,3%.

- Prema Anketi, od ukupnog broja zaposlenih u III kvartalu 2021. godine 17,1% lica je **bilo samozaposleno** odnosno bavilo se nekim vidom preduzetništva, što je manje za 2,4 p.p.u odnosu na III kvartal 2020. godine (19,5%). Mušku populaciju karakteriše značajno veći stepen preduzetničke aktivnosti, odnosno sopstveni posao posjeduje 23,3% zaposlenih muškaraca, dok ovaj vid karakteriše svega 9,5% zaposlenih žena.
- Prema podacima Monstata, prosječan broj registrovane zaposlenosti u periodu I - IX 2021. godine iznosio je 182.663, što je više za 0,89% u odnosu na isti period 2020. godine (181.058).
- Posmatrano po pojedinim sektorima, najveće smanjenje prosječnog broja zaposlenih u periodu od I – IX 2021. godine, u odnosu na uporedni period prethodne godine, ostvareno je u: administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima za 23,2% (6.355:8.277), finansijskoj djelatnosti i djelatnosti osiguranja - 3,5% (3.860:4000) i saobraćaju i skladištenju – 2,9% (11.045:11.378), dok je najveći porast zabilježen u sledećim djelatnostima: informisanje i komunikacije za 11,5% (6.024:5.401), poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo – 9,9% (1.758:1.600) i ostalim uslužnim djelatnostima – 6,1% (4.584:4.322).

Osnovne karakteristike ostvarenih kretanja na tržištu rada u 2021. godini prema podacima o registrovanoj nezaposlenosti, odnosno evidencijama Zavoda:

- Na evidenciji Zavoda **na dan 31. decembar 2021. godine nalazilo se 57.386 nezaposlenih lica** (od toga je 34.522 žena ili 60,16%). U odnosu na 31.12.2020. godine (47.509 lica, a od toga 27.944 žene ili 58,82%) broj nezaposlenih je povećan za 9.877 lica ili za 20,79%.
- **Stopa registrovane nezaposlenosti** na dan 31. decembar 2021. godine je bila 24,73%, a na isti dan prethodne godine 20,48%.
- **Regionalno broj nezaposlenih** povećan je u svim regionima, a najviše u centralnom regionu za 4.867 ili 27,23% lica, u sjevernom za 4.618 ili 20,87% lica i, u primorskom 392 ili 5,23%.
- Zaposlenje **preko jedne godine traži 31.800 lica ili 55,41%** od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 31.12.2020. godine 25.636 lica ili 53,96%), **preko tri godine** 16.921 lice ili 29,49% nezaposlenih (31.12.2020. godine 15.369 lica ili 32,35%), **a preko 5 godina** 7.921 lice ili 13,80% (31.12.2020. godine 4.573 ili 9,63%).
- Lica starosti do 25 godina **ima 6.849 ili 11,93% (31.12.2020. godine 5.953 ili 12,53%) od ukupnog broja nezaposlenih**, a preko 50 godina **17.503 ili 30,5% (na dan 31.12.2020. godine 14.535 ili 30,59%)**.
- **Učešće nezaposlenih bez radnog staža** u ukupnoj nezaposlenosti povećao se sa 40,05%, na 41,86% dok je učešće nezaposlenih sa stažom smanjio sa 59,95% na 58,14%.

- U 2021. godini **na evidenciju Zavoda se prijavilo 42.415 lica**. Od navedenog broja, broj lica koja se prvi put prijavljuju je 8.457 ili 19,94%, dok se 33.958 lica ili 80,06% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na 2020. godinu prijavljeno je 5.293 lica više ili 14,26% (u 2020. godini – 37.122 novoprijavljena lica).
- U 2021. godini, **tražnja** za radnom snagom posmatrana kroz prijavljivanje slobodnih radnih mjesta, kao jedan od osnovnih pokazatelja apsorpcione moći tržišta, odnosno mogućnosti zapošljavanja, je veća u odnosu na 2020. godinu. **U 2021. godini poslodavci su Zavodu prijavili 24.119 slobodnih radnih mjesta** kroz 14.771 prijavu o slobodnim radnim mjestima. **U odnosu na 2020. godinu objavljeno je 1.388 slobodnih radnih mjesta više ili 6,11%** (u 2020. godini objavljeno je 22.731 slobodno radno mjesto). Učešće tražnje nekvalifikovane i polukvalifikovane radne snage (I i II nivo kvalifikacije obrazovanja) u ukupnoj tražnji je manje u odnosu na prethodni period (2020–27,19% : 2021–25,53%), a nominalno je manje za 22 slobodna radna mjesta (6.180 : 6.158), **učešće kod srednjeg obrazovanja se povećalo** sa 44,83% na 51,03%, a nominalno se povećalo za 2.119 ili 20,79% (10.190 : 12.309), dok se kod visokog obrazovanja učešće smanjilo sa 27,98% na 23,43%, a nominalno je manje za 709 slobodnih radnih mjesta ili 11,15% (6.361 : 5.652).
- **Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem** realizovao se po deveti put za 2020/2021. godinu. I ovog puta poslodavci su iskazali veliko interesovanje za Program, što je rezultiralo oglašavanjem 11.330 slobodnih radnih mjesta za stručno osposobljavanje, od čega 3.868 ili 34,14% slobodnih radnih mjesta za javni sektor, a za privatni sektor 7.462 ili 65,86% slobodna radna mjesta. Broj visokoškolaca koji su **uključeni** u Programu stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem je **3.258**, od čega je 1.365 lica ili 41,9% u javnom i 1.893 lica ili 58,1% u privatnom sektoru.
- Prema podacima iz Ministarstva unutrašnjih poslova, kao nadležnog za izdavanje dozvola za privremeni boravak i rad stranaca, u 2021. godini **izdato je 20.580 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca (12.785 u kvoti i 7.795 van kvote)**, što je za **1.226 ili 6,33% dozvola više u odnosu na 2020. godinu** (19.354).

Kretanja na crnogorskom tržištu rada tokom 2021. godine, kao i u prethodnoj, u najvećoj mjeri izazvana pandemijom COVID 19, imala su negativan trend koji se ispoljio kroz rast registrovane nezaposlenosti od početka 2021. godine pa sve do kraja maja. U periodu od maja do septembra došlo je do stabilizacije tržišta rada, uslijed sezonskog karaktera crnogorske privrede, a od tada ponovo dolazi do rasta registrovane nezaposlenosti.

I pored određene stabilizacije tržišta rada u periodu ljetnje turističke sezone, na tržištu rada su zabilježena negativna kretanja u 2021. godini koja su iskazana kroz porast stope nezaposlenosti, povećanje broja nezaposlenih lica, povećanje broja nezaposlenih mladih, ...

Stanje na tržištu rada koje je veoma složeno, sa nizom izazova koji ograničavaju, odnosno uslovljavaju povoljnija kretanja može se svesti na sledeće karakteristike:

- Niska stopa aktivnosti radne snage i visoka stopa nezaposlenosti;
- Nedovoljna uključenost mladih, žena i drugih osjetljivih grupa na tržište rada;
- Regionalne razlike u zaposlenosti i nezaposlenosti;

- Visok nivo neformalne zaposlenosti;
- Visok nivo zapošljavanja strane radne snage;
- Nedovoljna usklađenost ponude i tražnje;
- Nizak nivo uključivanja lica sa invaliditetom i ranjivih grupa na tržište rada.

3 PLANIRANE MJERE I AKTIVNOSTI ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE CRNE GORE ZA 2022. GODINU

3.1 Evidencije i analize u oblasti zapošljavanja

Cilj vođenja evidencija u oblasti zapošljavanja je sagledavanje stanja i kretanja na tržištu rada. Vođenjem evidencija u oblasti zapošljavanja obezbjeđuju se podaci za analize, statistička istraživanja, informacioni sistem u oblasti zapošljavanja, vođenje politike tržišta rada i optimalno korišćenje mjera aktivne politike zapošljavanja i raspoloživih finansijskih sredstava.

Kvalitetne evidencije i statistika tržišta rada predstavljaju polaznu osnovu za izradu analiza stanja i kretanja na tržištu rada u cilju cjelovitog sagledavanja tržišta rada i praćenja trendova.

Vođenje evidencija i izrada analiza u oblasti zapošljavanja predstavljaju poslove koji se permanentno obavljaju. Tokom 2022. godine *pratiće se primjena uputstava koja se odnose na prijavu i prestanak vođenja evidencije nezaposlenih lica i evidencije ostalih tražilaca zaposlenja* u cilju jednoobraznog vođenja evidencija u svim organizacionim jedinicama Zavoda. Neophodna je stalna koordinacija sa područnim jedinicama i svim biroima rada kako bi se evidencije vodile u skladu sa Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Pravilnikom o sadržaju, obrascima i načinu vođenja evidencija u oblasti zapošljavanja. Kontinuirano unapređenje rada u dijelu evidencija u oblasti zapošljavanja je preduslov unapređenje procesa rada Zavoda.

U 2022. godini, planira se nastavak aktivnosti vezanih za *analize i istraživanja stanja i kretanja na tržištu rada, kao i pripreme analitičke i informatičke osnove za utvrđivanje politike zapošljavanja*. U planu je i *praćenje uticaja makro ekonomskih i demografskih kretanja na tržište rada, kao i analize ekonomskih, socijalnih i drugih kretanja i njihov uticaj na zaposlenost, zapošljavanje i nezaposlenost*.

Tokom 2022. godine, kao i prethodnih godina, planira se izrada mjesečnih biltena, mjesečnih izvještaja, Polugodišnjeg i Godišnjeg izvještaja o radu, Programa rada, Analize tržišta rada za potrebe upisne politike i drugih analiza u skladu sa potrebama.

Tokom 2022. godine planira se izrada nove metodologije i uputstava za uvođenje novih ili inoviranje postojećih statističkih izvještaja, kao i usaglašavanje statističkih izvještaja na osnovu kojih se utvrđuju pojedini indikatori na tržištu rada, sa izvještajima Eurostata i MOR-a. Nastaviće se saradnja sa institucijama koje se bave statističkim izvještajima kao i praćenje propisa koji se odnose na oblast zapošljavanja i statistiku tržišta rada. Objedinjavaće se dostavljeni podaci poslodavaca o zaposlenima kojima je isplaćena otpremnina. Nastaviće se primjena propisa koji se odnose na rad stranaca u Crnoj Gori u okviru nadležnosti Zavoda, priprema analitičkog materijala, kao osnove za utvrđivanje kvota za rad i zapošljavanje stranaca u 2023. godini, kao i kvartalne analize zapošljavanja i rada stranaca u Crnoj Gori;

3.2 Informacioni sistem Zavoda

Svrha IS-a je da svi korisnici, prema svojim ovlaštenjima, mogu da mu pristupe i dobiju željeni podatak. U planu je integracija postojećih odvojenih IS u jedinstven IS Zavoda.

U dijelu programske infrastrukture informacionog sistema planirane su sledeće aktivnosti:

- Redovno tekuće preventivno i korektivno održavanje aplikativnog dijela IS-a (izradi sigurnosnih kopija vitalnih djelova sistema, administracija email naloga i sl, priprema i izrada različitih statističkih izvještaja koji pokrivaju sve poslovne procese sistema zapošljavanja, aktivnosti za promjenu šifarnika, monitoring i nadzor web i standalone tehnoloških aplikacija i intervenisanje po potrebi, nadzor i monitoring razvijenih web servisa za razmjenu podataka, zaštita sistema od zlonamjernih napada...).
- U skladu sa planiranim aktivnostima za korisničku instituciju IPA podrške, tačnije Zavoda, Akcionim dokumentom „Podrška pametnom i inkluzivnom rastu – obrazovanje, zapošljavanje i socijalna inkluzija 2020" predviđen je ugovor o nabavci opreme u sklopu projekta „Ojačani kapaciteti ZZZCG u pogledu primjene aktivnih mjera zapošljavanja (ALLMMs), budućeg učešća u Evrpskom socijalnom fondu (ESF) i olakšavanja mobilnosti radne snage-IPA 2020", ukupne vrijednosti 2.117.647,06 Eur.
- Navedeni IPA 2020 ugovor o nabavci opreme se direktno nadovezuje na projekat koji trenutno sprovodi MOR „Jačanje operativnih kapaciteta ZZZ". Naime, planirana je potpuna digitalizacija usluga Zavoda. Shodno navedenom, prioritet i fokus djelovanja Odsjeka za informacioni sistem Zavoda u 2022. godini će biti digitalizacija.
- Učešće u dopuni, implementaciji i realizaciji Akcionog plana za uspostavljanje interoperabilnosti između odabranih informacionih sistema i baza podataka koji imaju ulogu u upravljanju tržištem rada u Crnoj Gori (Uključene institucije: Zavod, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, Centar za socijalni rad, Uprava prihoda i carina Crne Gore, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava za inspeksijske poslove (Inspekcija rada), Agencija za zaštitu konkurencije, Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje i Ministarstvo prosvete, nauke, kulture i sporta) a koji je dio projekta „Ublazavanje efekata Covid-19 na trziste rada u CG“.
- Testiranje i rad na omogućavanju produkcionog stanja za Module za online prijavu.

U dijelu hardverske infrastrukture i ostalih aktivnosti unutar informacionog sistema planirane i su sledeće aktivnosti:

- Nabavka računarske opreme u skladu sa trenutnim zahtjevima prouzrokovanim otkazivanjem iste.
- Administracija postojećih baza podataka, računarske mreže i računara.
- Izrada uputstava i procedura u skladu sa potrebama IS

3.3 Prava za vrijeme nezaposlenosti

Pod uslovima propisanim Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (“Službeni list CG”, broj 24/19), nezaposleno lice može da ostvari pravo na:

- novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti,
- novčanu pomoć i naknadu troškova prevoza za vrijeme obrazovanja i osposobljavanja i uključivanja u druge mjere usmjerene na povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti,
- jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, ako zasnuje radni odnos na neodređeno vrijeme van mjesta prebivališta.

U 2022. godini u dijelu ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti obavljat će se sljedeće aktivnosti, koje se odnose na:

- odlučivanje u prvostepenom postupku za ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti,
- praćenje i primjenu propisa iz oblasti rada i zapošljavanja kod ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti,
- izradu uputstava i obrazaca kojima se obezbjeđuje jedinstvena primjene propisa kod ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti,
- pružanje stručne pomoći područnim jedinicama u vezi primjene propisa koji se odnose na ostvarivanje prava za vrijeme nezaposlenosti i koordinaciju rada područnih jedinica u cilju jednoobraznog načina rada,
- davanje predloga mjera za unapređenje rada,
- pripremu informacija i izvještaja o pravima za vrijeme nezaposlenosti,
- primjenu međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju u dijelu osiguranja od nezaposlenosti.

U skladu sa Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2022. godinu i Rješenjem Ministarstva finansija i socijalnog staranja, br. 15-430/22-2730/1 od 07.02.2022. godine, za pasivne mjere tržišta rada predviđena su finansijska sredstva u iznosu 26,5 miliona Eur.

3.4 Priprema za zapošljavanje

Tokom 2022. godine Zavod će nastaviti sa ujednačavanjem i unapređivanjem metodologije rada na pružanju usluga nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja. Ovaj proces odvijat će se kroz unapređenje informatičke podrške vezane za pružanje usluga, pripremu uputstava, praćenje njihove primjene, kao i kroz pružanje stručne pomoći za primjenu unaprijeđenih programskih aktivnosti.

Zavod u 2022. godini posebnu pažnju posvetiti pripremi nezaposlenih lica za zapošljavanje i uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja. S tim u vezi, savjetnici u biroima rada će intenzivirati sprovođenje stručnih tretmana koji se, prije svega, odnose na **informisanje i savjetovanje** radi povećanja zapošljivosti i zapošljavanja. Navedeni stručni tretmani su usmjereni na prepoznavanje individualnih potreba i pružanje pomoći i podrške u sagledavanju trenutne situacije i predočavanju mogućnosti daljeg profesionalnog usavršavanja. Savjetnici će pružati stručnu pomoć nezaposlenim licima i ostalim tražiocima zaposlenja, kako u izboru, traženju i prihvatanju zaposlenja, tako i motivisanju za sticanje znanja i vještina potrebnih za povećanje zapošljivosti i unapređenja profesionalnog razvoja, uključivanjem u neki od programa aktivne politike zapošljavanja, za vrijeme dok se nalaze u evidenciji nezaposlenih lica. Kako bi što više lica podstakli da iskažu zainteresovanost za uključivanje u programe, planira se realizovanje motivacijskih savjetovanja (radionica) u kontinuitetu. Sve aktivnosti usmjerene na povećanje zapošljivosti definišu se **Individualnim planom zapošljavanja**, a prate i koriguju, u skladu sa promjenama, kroz niz **konsultacija** koje će se realizovati u skladu sa dinamikom koju će definisati savjetnici.

Sa posebnom pažnjom će se pristupiti pripremi i realizaciji aktivnosti i mjera u vezi sa zapošljavanjem na poslovima sezonskog karaktera. Očekujemo da će povećanje minimalne

cijene rada biti dobar podsticaj nezaposlenim licima, te da će ih motivisati da se u većem broju opredijele za ovaj vid zapošljavanja.

3.5 Sprovođenje mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja

Sporazum između Zavoda i Centara za socijalni rad o procesu socijalne aktivacije radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja ima za cilj unapređenje položaja ranjivih grupa nezaposlenih lica kroz ponudu integrisanih usluga iz oba sistema. U 2022. godini, saradnja će se nastaviti pružanjem pomoći svim radno sposobnim korisnicima materijalnog obezbjeđenja, kroz *izradu individualnog plana zapošljavanja i individualnog plana aktivacije*, savjetovanjem i usmjeravanjem na/u programe podrške kako bi se povećala njihova zapošljivost i olakšao pristup tržištu rada. Radna aktivacija svih korisnika materijalnog obezbjeđenja, koja su aktivni tražioci posla, odvijaće se u okviru redovnih aktivnosti Zavoda, kroz pružanje usluga informisanja, savjetovanja, motivisanja, uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja i/ili posredovanja u zapošljavanju.

U 2022. godini, nastavlja se sa realizacijom projekta "*Aktivacija*" koji sprovode *Ujedinjene Nacije u Crnoj Gori*, a koji je usmjeren na povećanje efikasnosti i efektivnosti sistema i usluga socijalne zaštite. Jedna od aktivnosti na projektu je razvoj metodologije koja koristi dizajn po mjeri korisnika i odnosi se na unapređenje postojećih i kreiranje novih usluga/programa za radnu aktivaciju korisnika materijalnog obezbjeđenja. Planirano je da se odabere određeni broj unaprijeđenih ili novih usluga koje će se u toku 2022. godine realizovati kroz pilot projekat. Vođenje procesa će pomoći UNDP kancelarija iz Moldavije, koja posjeduje iskustva u primjeni metodologije u oblastima zapošljavanja i socijalne zaštite.

3.6 Rad sa poslodavcima

Zavod će i u 2022. godini, po ustaljenoj praksi, nastojati da sa poslodavcima ostvari što uspješniju saradnju pružajući im sljedeće usluge:

- Posredovanje pri zapošljavanju (oglašavanje slobodnih radnih mjesta, neposredno povezivanje poslodavaca i nezaposlenih lica, odnosno ostalih tražioca zaposlenja, prethodna selekcija nezaposlenih lica i ostalih tražilaca zaposlenja, profesionalna selekcija nezaposlenih lica i ostalih tražilaca zaposlenja, posredovanje prilikom zapošljavanja u inostranstvu);
- Posjete poslodavcima;
- Pravna i tehnička pomoć prilikom zasnivanja radnog odnosa, a po potrebi i ustupanje prostora poslodavcima za obavljanje intervjua sa nezaposlenima;
- Tematski sastanci, prezentacije, okrugli stolovi, sajmovi zapošljavanja i aktivnosti
- informisanja o promjenama i novim zakonskim rješenjima, procedurama iz oblasti
- rada i zapošljavanja.

Međutim, imajući u vidu da je pandemija Covid 19 prouzrokovala krizu u svim segmentima društva, a naročito u privredi, ZZZCG će kroz neposrednu komunikaciju sa poslodavcima utvrđivati i najbolji način da pružene usluge postignu što bolji efekat.

3.7 Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

Besplatnom uslugom oglašavanja slobodnih radnih mjesta Zavod pomaže poslodavcima da popune slobodna radna mjesta i u punom kapacitetu organizuju proces rada. Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti nudi mogućnost poslodavcu da preko ZZZCG oglasi slobodno radno mjesto. Zavod postupajući po zahtjevu *poslodavca ima obavezu da slobodno radno mjesto oglasi na oglasnim tablama u područnim jedinicama i biroima rada, internet stranici Zavoda i u medijima*. Na ovaj način informacija o slobodnom radnom mjestu najbrže stiže do svih zainteresovanih kandidata.

3.8 Posredovanje u zapošljavanju

Prilikom prijavljivanja slobodnih radnih mjesta, poslodavac može u nadležnoj područnoj jedinici ili birou rada podnijeti zahtjev za posredovanje. Podnošenjem ovog zahtjeva, Zavod se direktno uključuje u traženje kandidata za popunu slobodnog radnog mjesta. Na osnovu detaljnih informacija iz zahtjeva o vrsti radnog mjesta, uslovima rada i profilu kandidata, Zavod će pozivati nezaposlena lica i ostale tražioce zaposlenja, organizovati grupno informisanje, odnosno individualno savjetovanje i izvršiti prethodnu selekciju lica, odnosno izbor lica koja upućuje poslodavcu radi zapošljavanja.

Prilikom selekcije, savjetnici za rad sa poslodavcima, u neposrednom razgovoru utvrđuju motivisanost i kompetencije kandidata kako bi poslodavcu bili ponuđeni najbolji kandidati. *Neposredno povezivanje poslodavca i nezaposlenog lica*, odnosno ostalih tražilaca zaposlenja po zahtjevu poslodavca Zavod vrši:

- upućivanjem kod poslodavca,
- organizovanjem grupnog i individualnog informisanja kod poslodavca/prostorijama Zavoda,
- drugi oblici povezivanja nezaposlenog lica odnosno ostalih tražilaca zaposlenja i poslodavca.

3.9 Sezonsko zapošljavanje

Iako je posljednjih godina bio prisutan trend rasta sezonskog zapošljavanja, na žalost, usljed pandemije Covid 19 ovaj trend je zaustavljen. *Zavod će posebno posvetiti pažnju na motivisanje poslodavaca da povećaju broj zahtjeva za posredovanjem kako bi priliku za rad na sezonskim poslovima dobio što veći broj lica sa evidencije nezaposlenih*. Takođe, svi ljudski i prostorni kapaciteti Zavoda će poslodavcima biti na raspolaganju.

3.10 Posjete poslodavcima

Zavod će *organizovati posjete poslodavcima, okrugle stolove, prezentacije kao i sajmove zapošljavanja*. U skladu sa mjerama suzbijanja pandemije Covid 19, Zavod će koristiti i adekvatne kanale komunikacije (digitalni kanali) da dopre do poslodavaca. U ostvarenju ovog cilja u značajnoj mjeri će nam pomoći dugogodišnja dobra saradnja sa udruženjima poslodavaca.

3.11 Profesionalna orijentacija

Tokom 2022. godine kontinuirano će se realizovati aktivnosti iz oblasti profesionalne orijentacije. U skladu sa novom zakonskom regulativom iz oblasti zapošljavanja profesionalna orijentacija je definisana kao usluga za tržište rada koja obuhvata skup različitih stručnih postupaka kojima se *identifikuju mogućnosti nezaposlenog lica pri izboru zanimanja, promjeni zanimanja i donošenju odluka u vezi sa karijernim razvojem*, odnosno usklađivanje individualnih potreba sa zahtjevima tržišta rada.

Usluga profesionalne orijentacije podrazumijeva realizaciju *opštih i posebnih* programa koji se u odnosu na metod rada dijele na individualne i grupne.

Opšti obuhvataju profesionalno informisanje i profesionalno savjetovanje. Oni podrazumijevaju pružanje usluga:

- profesionalnog informisanja,
- profesionalnog savjetovanja,
- psihološke obrade uz primjenu odgovarajuće testovne baterije i predselekciju, odnosno selekcije za zapošljavanje ili uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja.

Ovi se programi realizuju kroz *grupne i individualne programe*. Grupni programi su bazirani na radioničarskom tipu rada, gdje korisnici kroz grupne i individualne aktivnosti usvajaju znanja i vještine. Grupni rad uključuje od 7 do 16 učesnika, dok se vremenski okvir pružanja usluga kreće od 45 do 90, odnosno 270 minuta dnevno, zavisno od strukture programa. Individualni programi profesionalne orijentacije podrazumijevaju u prosjeku dva susreta savjetnika za profesionalnu orijentaciju i korisnika.

U 2022. godini planirana je realizacija i posebnih programa profesionalne orijentacije:

- Program *“Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih nezaposlenih lica”* realizuje se u cilju podsticanja profesionalnog razvoja kandidata za zapošljavanje. Program se realizuje, kroz radionice, u trajanju od jednog do tri dana. Koncipiran je tako da sažima program usmjeren ka socijalnoj formi, program fokusiran na informisanju, motivisanju i aktivnom traženju zaposlenja.
- Program *“Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama”* pokrenut je 2021. godine i realizuje se kontinuirano u namjeri da se mladima u obrazovnom sistemu koji izlaze na tržište rada i/ili nastavljaju školovanje pruži osnova za podsticanje karijernog razvoja, pravilnog izbora zanimanja, izbora zaposlenja, razvijanje ideje o preduzetništvu i sl., odnosno da se učenicima osnovnih i srednjih škola pruži mogućnost pravovremenog profesionalnog informisanja o segmentima značajnim za izbor zanimanja i karijernog razvoja. Ovaj program se realizuje za učenike osnovnih i srednjih škola koji nastavljaju školovanje i za učenike srednjih stručnih škola koji izlaze na tržište rada.

Za 2022. godinu planirana je izrada *Informatora namijenjenog učenicima koji završavaju osnovnu školu* - usmjeravanje i karijernu orijentaciju nakon osnovne škole.

3.11.1 EURES i posredovanje pri zapošljavanju u inostranstvu

U tekućoj 2022. godini, očekuje se inteziviranje aktivnosti vezanih za proces pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji. U skladu sa time, neophodno je da Zavod, unutar odsjeka EURES i posredovanje pri zapošljavanju u inostranstvu, sprovodi aktivnosti u skladu sa obavezama na putu ka članstvu u Evropsku uniju.

Tokom 2022. godine, radiće se na *unapređivanju administrativnih i tehničkih kapaciteta u cilju ispunjavanja obaveza zacrtanih Planom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji*. Jačanje administrativnih kapaciteta bi se trebalo realizovati kroz razne vrste *teorijskih i praktičnih obuka* usmjerenih na upoznavanje sa principima, funkcionisanjem i načinom pružanja usluga iz oblasti EURES-a i prateća usavršavanja zaposlenih. Zavod je u tom cilju, između ostalog, pokrenuo inicijativu ka Regionalnom savjetu za saradnju (Regional Cooperation Council-RCC) sa predlogom za *dobijanje ekspertske podrške* na temu „Podrška Zavodu za zapošljavanje Crne Gore u razvoju EURES mreže“.

Uz pomenutu inicijativu, ZZZCG je uputio i predlog bilateralno tehničke podrške koju bi obezbijedila neka od država članica EU u cilju jačanja administrativno-tehničkih kapaciteta. Dio podrške se planira obezbijediti i kroz TAIEX program Evropske komisije. TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange Instrument)-Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija, pruža podršku partnerskim zemljama u pogledu približavanja i sprovođenja zakonodavstva Evropske unije i u kratkom roku omogućava dobijanje ekspertske pomoći za jačanje administrativnih kapaciteta.

Zavod i Ministarstvo ekonomskog razvoja (u svojstvu nadzornog organa) aktivno su uključeni u okviru *Twinning projekta* na ispunjavanju zahtjeva pregovaračkih poglavlja 2.- Sloboda kretanja radnika i 19. - Socijalna politika i zapošljavanje, kako bi crnogorsko tržište rada moglo da odgovori adekvatno na izazove prilikom EU integracije. Jedan od specifičnih ciljeva, u implementaciji ovog projekta, između ostalih specifičnih ciljeva, jeste da se obezbijedi podrška za unapređenje mobilnosti radne snage i ispunjenje zahtjeva u procesu pridruživanja u mrežu EURES (European employment service).

Planirane su aktivnosti na izradi EURES platforme u okviru projekta digitalizacije Zavoda i u skladu sa Akcionim planom interoperabilnosti. Preduslov uključivanja Crne Gore u EURES mrežu je *nadogradnja informacionog sistema*, odnosno izrada novih programskih modula i snabdjevenost sa odgovarajućom kompjuterskom opremom, u cilju obezbjeđivanja adekvatnog formata podataka koji se koristi u EURES mreži.

Zavod nastavlja sa *intezivnim informisanjem građana* Crne Gore o procedurama i postupcima tokom traženja posla u inostranstvu i eventualnog apliciranja za vizu u cilju zaštite naših građana. Informisanje će se vršiti putem medija, sajta ZZZCG, organizovanja sajmova zapošljavanja, telefonskim putem ili lično.

3.12 Mjere aktivne politike zapošljavanja

Pri planiranju programskih aktivnosti za 2022. godinu, iz okvira aktivne politike zapošljavanja definisane Zakonom o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, pošlo se od:

- Potrebe da se ostvari odgovarajući kontinuitet u realizaciji dosadašnjih, kao i novih programskih sadržaja, kroz direktno zapošljavanje ili povećanje zapošljivosti nezaposlenih lica, u obimu usklađenom sa raspoloživim sredstvima za ove namjene.
- Strukturne nezaposlenosti koja uslovljava realizaciju više programa obrazovanja i osposobljavanja, radi usklađivanja znanja, vještina i kompetencija nezaposlenih lica sa potrebama tržišta rada.
- Visoke stope nezaposlenosti lica izloženih riziku na tržištu rada koja nameće potrebu realizacije programa podrške za zapošljavanje ovih lica. Posmatrano sa aspekta strukture lica izloženih riziku na tržištu rada, evidentno je visoko učešće lica nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, žena, lica koja traže posao duže od 12 mjeseci i mladih lica.
- Potrebe umanjavanja negativnih posledica nastalih ozbiljnim poremećajima u poslovanju privrednih subjekata usled pojave epidemije virusa COVID – 19.

Programi aktivne politike zapošljavanja usmjereni su na jačanje ravnopravnosti nezaposlenih lica na tržištu rada, a uticaj programskih aktivnosti na njihovu zaposlenost uslovljen je, između ostalog, spremnošću poslodavaca da preuzmu odgovornost za ova lica, tokom i nakon isteka programa podrške za njihovo zapošljavanje.

Planirano je da se, u okviru raspoloživih sredstava za 2022. godinu, realizuju programi aktivne politike zapošljavanja za 1.415 nezaposlenih lica nedovoljnog i neodgovarajućeg obrazovanja, lica do 30 godina života, žena, pripadnike RE populacije, lica koja su u evidenciji nezaposlenih duže od 12 mjeseci, lica koja su ostala bez posla zbog pandemije COVID – 19 i drugih lica kojima programi aktivne politike zapošljavanja doprinose povećanju zapošljivosti i zaposlenosti.

U okviru *mjere obrazovanje i osposobljavanje odraslih* planirana je realizacija sljedećih programa:

- *Realizacija programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih* treba da omogući za 400 nezaposlenih lica povećanje zapošljivosti i zaposlenosti. Ova programska aktivnost realizovaće se, u saradnji sa organizatorima obrazovanja, kroz programe sticanja stručnih kvalifikacija i programe sticanja ključnih vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog zanimanja.
- Predviđeno je sprovođenje aktivnosti na planu realizacije programa osposobljavanja za samostalno obavljanje poslova u određenom nivou obrazovanja i programa osposobljavanja za sticanje znanja i vještina potrebnih za obavljanje poslova određenog radnog mjesta kod poslodavca, započelih u posljednjem kvartalu 2021. godine, za 537 učesnika.
- Planirana je realizacija *Programa podrške za zapošljavanje mladih u 2022. godini* kojeg je donijela Vlada Crne Gore. Ovaj Program treba da doprinese stvaranju preduslova za ublažavanje posljedica izazvanih prolongiranim zapošljavanjem mladih. Realizovaće se kroz Program podrške osposobljavanju i zapošljavanju mladih za poslove inspekcijskog nadzora za 60 lica i Program mladi kao podrška razvoju poljoprivrede, za 30 lica.

U okviru *mjere podsticaji za preduzetništvo* predviđena je realizacija programa za nezaposlena lica koja osnivaju jedan od oblika obavljanja privredne djelatnosti. Navedene programske aktivnosti realizovaće se kroz pružanje stručne i finansijske pomoći nezaposlenom koji se

zapošljava. Realizacija programa dodjele bespovratnih sredstava treba da omogući samozapošljavanje za najmanje 50 nezaposlenih lica.

U cilju sprovođenja mjere *podsticaji za zapošljavanje* planirana je realizacija programa subvencioniranog zapošljavanja, u trajanju od tri mjeseca, za 88 nezaposlenih lica na poslovima na otvorenom tržištu rada, za poslove koji bi mogli biti održivi i nakon završetka trajanja subvencije.

U okviru mjere *direktno otvaranje radnih mjesta* planirana je realizacija programa javnog rada humanitarnih, edukativnih, socijalnih, ekoloških, komunalnih, infrastrukturnih sadržaja, očuvanja kulturnih i historijskih spomenika i programa javnog rada u drugim oblastima od javnog interesa. Realizacija programa javnog rada treba da pruži mogućnost nezaposlenim licima da očuvaju i unaprijede radne sposobnosti i povećaju zapošljivost na otvorenom tržištu rada. Programi javnog rada realizovaće se u saradnji sa poslodavcima koji će 250 učesnika zaposliti na privremenim netržišnim poslovima od javnog interesa, u trajanju do četiri mjeseca.

U cilju sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja utvrđenih ovim Programom rada, Upravni odbor Zavoda će donijeti pojedinačne programe za svaku od navedenih mjera. Programima za sprovođenje mjera utvrdiće se: *uslovi* koje moraju ispuniti kako, pravna lica koja će sprovoditi programe, tako i nezaposlena lica koja će se uključivati u programe, *ciljevi i očekivani rezultati* realizacije pojedinih mjera, kao i indikatori za mjerenje uspješnosti mjera, *ciljne grupe* kojima su pojedine mjere namijenjene, *kriterijumi izbora izvođača*, *način sprovođenja i monitoringa* pojedinih mjera, kao i *obim sredstava* za njihovo finansiranje.

U 2022. godini se planira praćenje realizacije programa i evidencije učesnika programa. U tom cilju će se prikupljati podaci o stanju i dinamici pojedinih mjera aktivne politike zapošljavanja i vršiti procjena rizika kako bi se mogle predlagati aktivnosti u cilju obezbjeđivanja efikasnijeg upravljanja mjerama. Takođe, planira se analiziranje pojedinačnih programa aktivne politike zapošljavanja, kao i ocjenjivanje njihovih učinaka radi unapređenja postojećih i kreiranja novih programa.

3.12.1 Realizacija Projekta „Aktiviranje žena“

Pored navedenih mjera aktivne politike zapošljavanja, planirano je da se nastavi sa realizacijom *Pilot projekta „Aktiviranje žena“* koji se sprovodi u skladu sa sporazumima zaključenim sa Međunarodnom organizacijom rada. Projekat je podržan od strane Globalnog fonda za održivi razvoj UN. Cilj projekta je podrška ženama da pristupe tržištu rada, uzimajući u obzir specifične barijere sa kojima se suočavaju, i na taj način ublaže negativne uticaje krize Covid – 19 na njihov život. Projekat se realizuje za nezaposlene žene iz Podgorice, Bijelog Polja Nikšića i Berana. Učesnice projekta su žene od 25 do 34 godine života, sa djecom predškolskog uzrasta, prijavljene u evidenciju Zavoda od 15. marta 2020. godine kao lica koja su izgubila posao ili su se nakon tog datuma prijavila u evidenciju nezaposlenih lica. Projekat, pored ostalih aktivnosti, podrazumijeva realizaciju obuke na radnom mjestu kod poslodavaca iz privatnog sektora koji svoju djelatnost obavljaju na teritorijama targetiranih opština. Poslodavci za nezaposlene žene sprovode obuku na radnom mjestu, u trajanju od tri, odnosno šest mjeseci, primjereno profilu učesnice programa. Mjesečno učešće u finansiranju obuke na radnom mjestu je 70% ukupnih troškova rada na nivou minimalne zarade, po učesnici obuke. Projekat podrazumijeva i pružanje finansijske podrške učesnicama kroz naknadu za aktivaciju, naknadu za brigu o djeci i naknadu za prevoz.

Takođe, planirana je i realizacija Pilot projekta “Aktiviranje žena” u primorskim opštinama, za neaktivne i nezaposlene žene od 25 do 49 godina, sa djecom predškolskog uzrasta koje su ostale bez posla poslije 15. marta 2020. godine ili su se nakon tog datuma prijavile u evidenciju nezaposlenih lica kao lica koja prvi put traže posao. Projekat će se sprovoditi, po osnovu sporazuma zaključenog sa Međunarodnom organizacijom rada, a finansirati iz sredstava EK. Cilj projekta je pružanje podrške reintegraciji žena na tržište rada nakon Covid-19.

3.13 Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom

Za oblast profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, u 2022.- oj godini planirano je 11.500.000,00 Eur. Planirane su sledeće aktivnosti:

- Kontinuirani rad komisija za profesionalnu rehabilitaciju, po zahtjevima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti, mogućnosti zapošljavanja i po zahtjevima za priznavanje prava na uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije. Pored rada komisija za profesionalnu rehabilitaciju, u 2022. godini planira se i kontinuirani rad Komisije za ocjenu predloga projekata, kao i Komisija za praćenje projekata finansiranih putem grant šema.
- Sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije kod izabranih izvođača profesionalne rehabilitacije, u kojima učestvuju nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, na osnovu plana profesionalne rehabilitacije koji su zaključili sa savjetnikom za profesionalnu rehabilitaciju. *Za mjere profesionalne rehabilitacije u 2022. godini Budžetom je planirano 500,000.00 Eur.* Planirano je da se u 2022. godini u mjere profesionalne rehabilitacije uključi najmanje 500 lica. U ove mjere mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom na osnovu rješenja Komisije za profesionalnu rehabilitaciju.

U prvih šest mjera (Mjera 1: Savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja; Mjera 2: Utvrđivanje preostale radne sposobnosti; Mjera 3: Pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; Mjera 4: Pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva; Mjera 5: Razvijanje socijalnih spretnosti i vještina; Mjera 6: Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta) mogu se uključiti nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, a u ostale samo zaposlena lica.

Na osnovu mjera 7,8 i 9 (Mjera 7: Analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom; Mjera 8: Izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lica sa invaliditetom; Mjera 9: Izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lica sa invaliditetom) zaposlena lica sa invaliditetom ostvarivaće prava na subvencije koje se odnose na prilagođavanje radnog mjesta i asistenta (pomagača u radu).

Mjere će se izvoditi kod: Zopt-a, Pamark-a i Centra za profesionalnu rehabilitaciju. Sa ovim izvođačima su zaključeni ugovori:

- Finansiranje grant šema za podsticanje zapošljavanja lica sa invaliditetom u cilju otvaranja novih radnih mjesta i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Za finansiranje grant šema Budžetom je predviđeno 1,000,000.00 Eur. Javni poziv za podnošenje predloga

projekata za zapošljavanje lica sa invaliditetom -grant šema je objavljen 25.11.2021. godine. U okviru grant šema za 2022. godinu biće uključeno najmanje 160 lica;

- Dodjela subvencija za zapošljavanje lica sa invaliditetom (bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom; kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom; učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom i subvencije zarade lica sa invaliditetom koje zaposli). Za subvencije Budžetom je predviđeno 10.000.000.00 Eur.

Bilježi se konstantan rast broja subvencija, pa se ne može predvidjeti koliko lica će podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na subvencije. U periodu od 01.01.2021. godine do 31.12.2021. godine zahtjeve za ostvarivanje prava na subvencije zarade je podnijelo 1.739 poslodavaca.

U periodu od 01.01.2021 - 31.12.2021. godine, 22 poslodavca su podnijela Sektoru za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom 40 (žena-22; muškaraca-18) zahtjeva za ostvarivanje prava na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada. U istom periodu je 16 poslodavaca podnijelo 33 zahtjeva za ostvarivanje subvencije – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) zaposlenom licu sa invaliditetom.

Dodjela novčanih pomoći polaznicima programa profesionalne rehabilitacije za vrijeme trajanja programa, koja ne može biti veća od 15% prosječne mjesečne bruto zarade u Crnoj Gori ostvarene u prethodnoj godini. Ovo pravo će ostvarivati lica uključena u mjere profesionalne rehabilitacije;

Unapređenje baze podataka za lica sa invaliditetom, koja je sastavni dio aplikativnog programa evidencije nezaposlenih lica, u dijelu koji se odnosi na primjenu Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom. U toku je kontinuirana saradnja Zavoda sa Međunarodnom organizacijom rada na izradi aplikativnog programa za obradu i skladištenje podataka vezanih za osobe sa invaliditetom.

3.14 Projekti koji se realizuju u saradnji sa EU i drugim međunarodnim institucijam

3.14.1 Program grantova za samozapošljavanje

Imajući u vidu da je Ugovor o direktnom grantu između Zavoda, Ugovaračke institucije (Ministarstva finansija – CFCU) i Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori potpisan 02.09.2019. godine, i da je njegovo trajanje 3 godine, osnovna aktivnost Odjeljenja za Projekte u 2022. godini biće učestvovanje u sprovođenju i izvještavanje o postignutim rezultatima i utrošku finansijskih sredstava na *Programu grantova za samozapošljavanje*. Glavni cilj *Programa grantova za samozapošljavanje* je da pruži priliku registrovanim nezaposlenim osobama da započnu biznis. Između Ugovaračke institucije (Ministarstva finansija – CFCU), nadležnog Ministarstva

I Zavoda potpisan je dokument pod nazivom *Sporazum za sprovođenje „Programa podrške samozapošljavanju“ u okviru Direktnog granta Zavodu za zapošljavanje*, kojim se definišu obaveze svih ugovornih strana uključenih u sprovođenje *Programa*. U skladu sa sporazumom, Odjeljenje za projekte, kao dio projektnog tima, usklađuje sistem izvještavanja sa standardima

i pravilima izvještavanja na EU projektima, kreira i dostavlja Ugovaračkoj instituciji (Ministarstvu finansija – CFCU) i nadležnom Ministarstvu periodične izvještaje o napretku. Izvještaji sadrže narativni i finansijski dio. Izvještaji o napretku se dostavljaju navedenim institucijama na šestomjesečnoj osnovi, počev od početka implementacije Programa, tako da će Odjeljenje za projekte u toku 2022. godine imati obavezu da dostavi jedan takav izvještaj. Krajem decembra 2022. Odjeljenje za projekte će započeti i pisanje Završnog narativnog i finansijskog izvještaja, jer je to period kada se završava implementacija ovog trogodišnjeg programa.

Osim obaveze izvještavanja na *Programu grantova za samozapošljavanje*, Odjeljenje za projekte će zajedno sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda koje sprovode *Program*, učestvovati u svima aktivnostima neophodnim za efikasno sprovođenje *Programa*. Naime, *Odlukom o obrazovanju Projektnog tima za Program podrške samozapošljavanju* i ostalim odlukama donijetim u svrhu implementacije *Programa grantova za samozapošljavanje* jasno su definisane obaveze svakog člana projektnog tima. U skladu sa tim, uloge zaposlenih u Odjeljenju za projekte su sljedeće:

izvještavanje o aktivnostima *Programa* Ugovaračkoj instituciji, u skladu sa zahtjevima o izvještavanju navedenim u Ugovoru o Direktnom grantu; pružanje stručne i tehničke pomoći u procesu dodjele grantova nezaposlenima; asistencija pri izradi promotivnog materijala, organizaciji konferencija i ostalih elemenata vidljivosti za potrebe *Programa*; učešće u radu Centralne komisije; pružanje administrativne podrške tokom sprovođenja Poziva za dostavljanje predloga, tj. pomoć Centralnoj komisiji za evaluaciju u tehničkim stvarima, pomoć u kreiranju plana rada, izvještaja i tehničke dokumentacije za rad Centralne komisije; sprovođenje kontrole periodičnih i finalnih narativnih i finansijskih izvještaja korisnika grantova, i ostali zadaci koji proističu iz sprovođenja *Programa*.

3.14.2 Priprema projektnih predloga, apliciranje na IPA programima prekogranične saradnje i ostale aktivnosti

Odjeljenje za projekte će u 2022. godini aplicirati sa relevantnim projektnim predlozima na sve pozive IPA programa prekogranične saradnje između Crne Gore i susjednih zemalja (Srbija, Bosna i Hercegovina, Kosovo, Hrvatska i Albanija) koji budu objavljeni u 2022. godini, u skladu sa rasporedom objavljivanja poziva.

Osim poziva za IPA programe prekogranične saradnje, u saradnji sa operativnim strukturama (Kancelarijom za evropske integracije Crne Gore, Ministarstvom finansija Crne Gore – Direktoratom za finansiranje i ugovaranje sredstava pomoći EU (CFCU) i resornim Ministarstvom – Direktoratom za programiranje i implementaciju EU fondova), Odjeljenje za projekte će preduzeti sve neophodne radnje na izradi, prijavljivanju i sprovođenju projekata u oblasti tržišta rada, razvoja ljudskih resursa, obrazovanja, socijalne zaštite i ostalih oblasti iz djelokruga rada Zavoda.

3.14.3 MoVET EU – Mobilnost za VET u Evropi (Mobility for VET in Europe)

U toku 2022. godine nastaviće se sprovođenje projekta *Mobilnost za VET u Evropi*, koji se realizuje u okviru Programa EAC/S54/2019 Druga pilotska šema mobilnosti u stručnom obrazovanju i osposobljavanju za Zapadni Balkan (Second pilot VET mobility scheme for the

Western Balkans). Odjeljenje za projekte je tokom 2020. godine popunio neophodnu prijavnu dokumentaciju za Zavod, obezbijedio dodatnog partnera iz Crne Gore u oblasti obrazovanja i osposobljavanja odraslih, pružio mu tehničku i stručnu podršku za prijavljivanje, obavio neophodnu koordinaciju sa vodećim partnerom – ENAIP NET iz Italije, i dao svoj doprinos u kreiranju aplikacije za projekat. Krajem 2020. godine Evropska Komisija završila je proces evaluacije i projekat je odobren za finansiranje.

Planirani cilj ovog projekta je unapređenje i modernizacija sistema stručnog obrazovanja i osposobljavanja u zemljama Zapadnog Balkana – promovisanje aktivnosti mobilnosti sa ciljem unapređenja vještina i kompetencija nastavnika u stručnom obrazovanju i osposobljavanju, učenika i menadžera i budućih zanimanja mladih učenika. Partneri na projektu su institucije iz oblasti stručnog obrazovanja i osposobljavanja mladih i odraslih, kao i institucije tržišta rada iz privatnog i javnog sektora iz EU+, Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Kosova.

3.14.4 Garancija za mlade

Za Crnu Goru, u projektu Garancija za mlade učestvuje ZZZCG u saradnji sa Ministarstvom ekonomskog razvoja i Međunarodnom organizacijom rada.

Glavni izazovi sa kojima ZZZCG treba da se suoči (kao i ostali javni servisi za zapošljavanje) su:

- Osigurati pravovremeno uvođenje reformi politike koje zahtijeva Garancija za mlade (različita dinamika intervencija kroz programske politike je izazvala nekoliko problema u zemljama EU)
- Povećan tok rada u JSZ uz zahtjev za pažljivo planiranje ljudskih i finansijskih resursa potrebnih za upravljanje pružanjem usluga (od registracije do praćenja)
- Realizacija kvalitetnih ponuda u roku od četiri mjeseca
- Kompleksni sistem praćenja, koji zahtijeva promjene načina na koji JSZ prikuplja i upravlja podacima, kao i načina prikupljanja i izvještavanja o dostignućima kroz politike
- Strategije proaktivnog djelovanja i poteškoće u uključivanju neaktivnih mladih ljudi, uz rizik da su u fokusu Garancije za mlade isključivo nezaposlene mlade osobe.

Odjeljenje za projekte će i u 2022. godini nastaviti da aktivno doprinosi uspješnoj realizaciji ovog projekta.

3.14.5 Akcioni plan za IPA 2020

Ministarstvo za ekonomski razvoj, kao i Zavod će biti odgovorni za sprovođenje tvining projekta "Jačanja kapaciteta Zavoda pri implementaciji aktivnih mjera za zapošljavanje, budućeg učešća u ESF i olakšavanje mobilnosti radne snage". Tvining projekat će omogućiti razmjenu znanja i učenje dobre prakse od strane partnera iz EU, koji imaju relevantno znanje, a sve u cilju dostizanja definisanih ciljeva. Projektovano je da njegovo sprovođenje započne početkom 2022. godine. Vrijednost tvining projekta je 823.529,41 Eur, od čega je finansijski doprinos EU 700.000,00 Eur dok je 123.529,41 Eur kofinansiranje od strane Crne Gore.

Odjeljenje za projekte će u 2022. nastaviti da aktivno učestvuje u pripremi i realizaciji ovog projekta u dijelu koji se odnosi na ESF (evropski socijalni fond).

3.14.6 Učestvovanje u radnim grupama za pregovaračka poglavlja 19. i 22.

Poglavlje 19. Socijalna politika i zapošljavanje je otvoreno 13. decembra 2016. na Međuvladinoj konferenciji u Briselu. Pregovori u ovom poglavlju su u toku.

Fokus aktivnosti u narednom periodu će biti na daljem usklađivanju crnogorskih propisa s pravnom tekovinom EU. Crna Gora će dati prioritet snaženju konkurentnosti i socijalnoj koheziji, posebno u dijelu razvoja vještina na obrazovnim nivoima u cilju stvaranja poslovnih prilika za mlade ljude. Takođe, radiće se na promovisanju inkluzije i aktivnih mjera na tržištu rada u cilju boljeg i lakšeg pristupa socijalnim uslugama.

Pregovačko poglavlje 22. – Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata zvanično je otvoreno 20. juna 2017. godine.

Aktivnosti u narednom periodu biće prije svega usmjerene na detaljno definisanje institucionalne strukture za upravljanje Evropskim strukturnim i investicionim fondovima u Crnoj Gori, kao i na prve korake u procesu programiranja sredstava koja će Crnoj Gori iz ovih fondova biti na raspolaganju nakon članstva u EU. Radna grupa u ovom dijelu prati pripremu i usvajanje novog seta regulativa na nivou EU koje će preciznije definisati ova i ostala pravila u oblasti korišćenja fondova EU tokom perioda 2021-2027 godine.

Odjeljenje za projekte će nastaviti da daje svoj doprinos u cilju uspješnog ispunjavanja obaveza koje se navode u pregovaračkim poglavljima 19. i 22.

3.15 Ostale aktivnosti Zavoda

Zavod, pored mjera obuhvaćenih Programom, realizuje i druge redovne aktivnosti vezane za:

- isplate iz oblasti zapošljavanja,
- pravne poslove,
- računovodstvene poslove i poslove na unapređenju upravljanja i kontrola,
- javne nabavke,
- kadrovske i opšte poslove,
- odnose sa javnošću,
- međunarodnu saradnju,
- unutrašnju reviziju,
- izrada Plana integriteta Zavoda za period 2022-2024,
- druge poslove u oblasti zapošljavanja, u skladu sa Zakonom i drugim propisima.

4 FINANSIJSKI OKVIR ZA REALIZACIJU PROGRAMA RADA ZAVODA ZA 2022. GODINU

R/b	Naziv aktivnosti	Finansijska sredstva (Eur)
I	Mjere aktivne politike zapošljavanja	4.150.000,00
1	Obrazovanje i osposobljavanje odraslih	2.510.000,00
1.1	Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih	
1.2	Programi osposobljavanja za samostalan rad	
1.3	Programi osposobljavanja za rad kod poslodavca	
1.4	Programi podrške za zapošljavanje mladih	
2	Program podsticaja za preduzetništvo	500.000,00
3	Program podsticaja za zapošljavanje	150.000,00
4	Direktno otvaranje radnih mjesta - javni rad	990.000,00
II	Profesionalna rehabilitacija i zapošljavanje lica sa invaliditetom i teže zapošljivih lica	11.500.000,00
5.1	Programi profesionalne rehabilitacije	500.000,00
5.2	Stimulisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom (subvencije zarada, prilagođavanje radnog mjesta)	10.000.000,00
5.3	Finansiranje grant šema	1.000.000,00
Ukupno Budžet Zavoda		15.650.000,00